

ilahiyat akademi

Sayı: 19, 2024, 249-283.

Issue: 19, 2024, 249-283.

Dijital Din Eğitimi

Digital Religious Education

Muhammed Emin Şimşek

Dr., Millî Eğitim Bakanlığı

Dr., Ministry of National Education, Gaziantep/Türkiye

eminberk@hotmail.com | ORCID: [0000-0002-8470-1060](https://orcid.org/0000-0002-8470-1060) | ROR ID: [00jga9g46](https://ror.org/00jga9g46)

Makale Bilgisi Article Information

Makale Türü Article Type

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş Tarihi Date Received

11 Şubat 2024 11 February 2024

Kabul Tarihi Date Accepted

23 Nisan 2024 23 April 2024

Yayın Tarihi Date Published

30 Haziran 2024 30 June 2024

İntihal Plagiarism

Bu makale, Turnitin yazılımı ile taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned with Turnitin
software. No plagiarism detected.

Etik Beyan Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Muhammed Emin Şimşek).

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Muhammed Emin Şimşek).

CC BY-NC 4.0 lisansı ile lisanslanmıştır. Licensed under CC BY-NC 4.0 license.

Şimşek, Muhammed Emin. "Dijital Din Eğitimi". *İlahiyat Akademi* 19 (Haziran 2024), 249-283.

DOI: [10.52886/ilak.1435052](https://doi.org/10.52886/ilak.1435052)

Şimşek, Muhammed Emin. "Digital Religious Education". *Theological Academia* 19 (June 2024), 249-283. DOI: [10.52886/ilak.1435052](https://doi.org/10.52886/ilak.1435052)

Atıf/ Cite as

Öz

İletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla bilgiye ulaşmak bir sorun olmaktan çıkmış, bilgiye ulaşma şekli ve güvenilirliği daha önemli hale gelmiştir. Ana öğesinin bilgi olduğu eğitimin de bu dönüşümden önemli ölçüde etkilendiği söylenebilir. Teknolojik imkânların eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte gerek ulaşılan bilginin niceliği ve gerekse elde edilen bilginin çeşitliliğinde yüksek düzeyde bir artma gözlemlenmektedir. Din eğitiminin de iletişim alanındaki gelişmelerden payına düşeni alarak eğitim materyalleri açısından gerekli dönüşümleri zamanında gerçekleştirmesi elzemdir. Nitekim din eğitiminin dijital araçları kullanmada diğer eğitim alanlarından geride kalması dinin gelecek nesillere aktarılmasında ciddi problemleri beraberinde getirecektir. Din eğitimi, toplumların kültürel ve manevi değerlerini yeni nesle aktarmanın temel yollarından biri olduğu için, dijitalleşme sürecinin bu alana uyumu büyük önem arz etmektedir. Bir yaygın din eğitimi aracı olarak değerlendirilebilecek dijital mecralar birçok kişinin rahatlıkla ulaşabileceği avantajları barındırırken, her konunun her ortamda konuşulması, tartışılması ve anlatılması aynı zamanda kafa karışıklığına, ulaşılan bilginin sıhhatiyle ilgili tereddütlere sebep olmakta, bu da din öğretiminin kontrolünü zorlaştırmaktadır. Makalede, dijital çağda din eğitimi ve öğreniminin dinamikleri, 567 katılımcıyı kapsayan bir anket çalışmasıyla incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada dijital platformların din eğitimi üzerindeki etkileri, katkıları ve potansiyel zorlukları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Dijital medyanın din öğretimindeki yeri, bu yeni ortamda bilgi doğruluğunun nasıl sağlanabileceği ve eğitimin niteliğindeki dönüşüm tartışılarak kontrol mekanizmaları tespit edilmeye gayret edilmiştir. Anket sonuçları, katılımcıların önemli bir kısmının din eğitimiyle ilgili bilgileri dijital kanallar aracılığıyla edinmeye yönelik bir eğilim içerisinde olduğunu ortaya koymuştur. Bu eğilim, dijital araçların din eğitimi süreçlerine sağladığı olumlu katkıları göstermektedir. Katılımcılar, teknolojik imkanların eğitimde kullanılmasının bilgiye ulaşmayı kolaylaştırdığını ve bilgi çeşitliliğini artırdığını ifade etmiştir. Ancak, dijital ortamda sunulan dini içeriklerin kalitesi ve güvenilirliği hususunda endişeler de dile getirilmiştir. Makale, dijital platformlarda sunulan din eğitiminin nitelikleri ve bireylerin dini anlayışları üzerindeki etkisini de değerlendirmekte, dijital din eğitiminin potansiyelini ve bu alanda karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek için atılması gereken adımlara yönelik düşünceler ortaya koymaktadır. Ayrıca, dijital platformlarda sunulan din eğitiminin nitelikleri ve bireylerin dini anlayışları ve yaşayışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu bulgular, dijital araçların din eğitimi süreçlerine sağladığı olumlu katkıları ortaya koyarken, aynı zamanda teknolojinin yaygınlaşmasının din eğitiminin geleceği üzerinde nasıl bir etki yarattığını da vurgulamaktadır. Araştırma, dijital çağda din eğitiminin önemini ve bu alandaki çalışmaların, eğitim süreçlerini daha etkili, erişilebilir ve kapsayıcı hale getirecek şekilde yönlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Eğitimin kalitesini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla dijital eğitim araçlarının etkin kullanımı, eğitim kalitesini artırmak için atılması gereken adımlar ve karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek için stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Makale, dijital platformların din eğitimi ve öğreniminin nasıl şekillendirilebileceğine dair kapsamlı bir bakış sunmaya çalışmış, dijital eğitim araçlarının din eğitimi süreçlerinde nasıl daha etkin kullanılabilirliğini tartışmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni uygulanan makalede veri toplama aracı anket çalışması yapılmıştır. Toplanan verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Dijital Din Eğitimi, Eğitim, Din, Dijital.

Abstract

With the widespread use of communication tools, accessing information is no longer a problem; however, the way information is accessed and its reliability have become more important. It can be said that education, whose main element is knowledge, has also been significantly affected by this transformation. The use of technological tools in education has led to a significant increase in both the quantity and diversity of information accessed. It is essential for religious education to realize the necessary transformations in terms of educational materials in a timely manner by taking its share of the developments in the field of communication. In fact, if religious education lags behind other fields in using digital tools, it will cause serious problems in transferring religion to future generations. Since religious education is one of the main ways of transferring the cultural and spiritual values of societies to the new generation, the adaptation of the digitalization process to this field is of great importance. While digital media, considered a popular tool for non-formal religious education, has the advantage of easy access for many people, the fact that every subject is mentioned, discussed, and explained in every environment also causes confusion and doubts about the authenticity of the information accessed, making it difficult to control religious education. In this article, the dynamics of religious education and learning in the digital age are examined through a survey of 567 participants. The effects, contributions, and potential challenges of digital platforms on religious education are discussed in detail. Efforts have been made to identify control mechanisms by discussing the role of digital media in religious education, how the accuracy of information can be ensured in this new environment, and the transformation in the quality of education. The results of the survey revealed that a significant number of the respondents have a tendency to obtain information about religious education through digital channels. This tendency shows the positive contributions of digital tools to religious education processes. Participants stated that the use of technological opportunities in education facilitates access to information and increases the diversity of information. However, concerns were also expressed about the quality and reliability of the religious content presented in the digital environment. The article also evaluates the quality of religious education offered on digital platforms and its impact on individuals' religious understanding. Additionally, it puts forward thoughts on the potential of digital religious education and the steps that need to be taken to overcome the challenges in this field. In addition, the qualities of religious education offered on digital platforms and its impact on individuals' religious understanding and practice were examined. While these findings reveal the positive contributions of digital tools to religious education processes, they also emphasize how the proliferation of technology has an impact on the future of religious education. The research shows the importance of religious education in the digital age and the need to direct studies in this field to make educational processes more effective, accessible and inclusive. To ensure the quality and reliability of education, it is necessary to effectively utilize digital educational tools and develop strategies to improve the quality of education, as well as steps to overcome encountered challenges. The article attempts to provide a comprehensive overview of how digital platforms can shape religious education and learning and discusses how digital educational tools can be used more effectively in religious education processes. A case study design, one of the qualitative research methods, was applied in the article and a questionnaire was used as a data collection tool. Descriptive analysis method was used to evaluate the collected data.

Keywords: Religious Education, Digital Religious Education, Education, Religion, Digital.

Giriş

Türkçede sayısal anlamına gelen “dijital” kelimesi kavramsal olarak sadece verinin elektronik ortamda işlenip kullanılması anlamına gelmemekte aynı zamanda bilginin sayısal araçlarla işlenmesini ifade etmektedir.¹ Yaşanan teknolojik gelişmeler, dünyanın küresel bir köy haline gelmesini sağlamış, bilgiye erişim daha kolay hale gelmiş,² böylece bilgiye ulaşmanın hızı birey ve toplumlar için daha önemli hale gelmiştir.³ Dijital teknoloji olarak ifade edebileceğimiz “bilgileri bir ekran üzerinde elektronik olarak görüntüleyen, saklayan ve ileten uygulamalar” olarak tanımlanan bilgisayar, internet, cep telefonları, kamera, video ve web teknolojileri yaşamımızın vazgeçilmez unsurları arasına girmiştir.⁴ Dijital teknolojiler birçok yeni fırsat doğurması ve hayatımızın bir parçası haline gelmesinin yanında bazı riskler de barındırmaktadır.⁵

Bilgi çağı olarak isimlendirebileceğimiz içinde yaşadığımız yüzyılı teknolojiden bağımsız değerlendirmemiz mümkün değildir. Geçmişte yapılacak birçok işin lojistik ve erişim gibi fiziki zorlukları bulunuyorken dijitalleşme ile bunların büyük bir kısmına artık ihtiyaç duyulmamaktadır.⁶

Dünyada 2021 yılı küresel dijitalleşme istatistikleri sonucuna göre, 7 milyar 890 milyonluk dünya nüfusunun 4 milyar 880 milyonu aktif olarak internet kullanmaktadır. 4 milyar 550 milyon kişi aktif sosyal medya kullanıcısı olarak belirlenmiştir. Dünyada, internette geçirilen süre ortalamasının 6 saat 58 dakika olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medyada geçirilen zamanın ise 2 saat 27 dakika⁷ olduğu göz önünde bulundurulduğunda dijitalleşmenin boyutu daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2022 yılı Aralık Ayı verilerine göre ise Türkiye genelinde internete erişim olanağı bulunan hane oranı yüzde 94,1’a ulaşmıştır. İnternet kullanım oranı ise, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2021 yılında %82,6 iken 2022 yılında %85,0 olmuştur. Erkeklerin İnternet kullanım oranının 2022 yılında %89,1, kadınların ise %80,9 olduğu görülmüştür.⁸ İnternet üzerinden son 3 ay içinde eğitim, mesleki veya özel amaçlar için öğrenme faaliyeti gerçekleştiren

¹ Aras Bozkurt vd., “Dijital Bilgi Çağı: Dijital Toplum, Dijital Dönüşüm, Dijital Eğitim ve Dijital Yeterlilikler”, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 7/2 (Nisan 2021), 36.

² Ali Gökhan Süner, “Eğitimde Dijitalleşme Çağı”, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi* 1/1 (2020), 32.

³ İbrahim Çallı vd., “Sakarya Üniversitesi’nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3 (Mayıs 2014), 1.

⁴ Emine Cabı, “Attitude Scale For Digital Technology”, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/3 (Temmuz 2016), 1230.

⁵ Bozkurt vd., “Dijital Bilgi Çağı”, 51.

⁶ Ayşe Bozkurt, *Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları ve Dijitalleşme* (Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 9.

⁷ Dijital 2021 Ekim Küresel İstatistik Raporu, <https://recrodigital.com/dijital-2021-ekim-kuresel-istatistik-raporu/>, (Erişim 10.01.2024)

⁸ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022” (Erişim 15 Ocak 2024)

bireylerin oranı, 2021 yılında %17,1 iken 2022 yılında %15,9 olmuştur. Bu oranın 2022 yılında erkekler için %15,6, kadınlar için ise %16,3 olduğu görülmüştür.⁹

Teknolojinin hayatın her aşamasında, yer edindiği söylenebilir. Sanayiden ticarete, bankacılıktan savunmaya, sağlıktan tarıma ve eğitimden bilime her alanda teknolojinin etkisini görmek mümkündür. Günümüzde teknolojinin girmediği hiçbir alanın kalmadığını rahatlıkla belirtebiliriz.¹⁰

Yukarıda kaydedilen sayısal verilerin ışığında dünyanın hızla dijitalleştiği görülmektedir. Endüstri çağından dijital çağa geçiş sürecinde eğitimin ve bağlı kurumlarının bu değişimin neresinde duracağı önem kazanmaktadır. Günlük hayattaki bu dijital dönüşümün doğal bir sonucu olarak eğitimde de dijital bir dönüşüm yaşanması kaçınılmazdır.¹¹

Dijitalleşmenin eğitim alanında önemli etkileri bulunmaktadır. Günümüzde dijitalleşme, yeni verilerin üretilmesi ve bu verilerin öğretim süreçlerine aktarılması için çeşitli olanaklar sunmaktadır.¹² Dijital çağda değişim ve gelişmenin hammaddesi bilgidir. Bilginin sürekli geliştiği ve bilgi temelli ekonominin dünyada güç dengesi oluşturduğu günümüzde eğitim sistemlerinin de bu paralelde gelişmesi beklenmektedir.¹³ Dijitalleşme, öğrenme süreçlerine yeni metotlarla katkı sunmasının yanında eğitim-öğretim, ölçme-değerlendirme gibi alanlarda da yeniliklerin yapılmasında önemli katkı sağlamıştır. Bu minvalde geleneksel eğitim-öğretim metotlarının online eğitim materyalleriyle desteklenmesinin yanında mobil öğrenme araçlarıyla da geleneksel öğrenmeye hem katkı sunmuş hem de önemli bir alternatif olmuştur.¹⁴ Teknolojiye bağlı gelişen dijital gelişmeler yeni bir yaşam tarzını inşa etmektedir. Böylece hayatın her aşamasında farklı iş yapış şekilleri kaçınılmaz görünmektedir.¹⁵

Öğrenen bir bireyin dijital çağda farklı ilgi, tutum, değer ve becerileri bulunmaktadır. Öğrencilerin son dönemde sahip oldukları dijital imkân ve koşullar göz önünde bulundurulduğunda bu durumun anlaşılabilir olduğu söylenebilir. Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler öğrencilerin öğrenme şekillerini ve tercihlerini eski kuşak öğrencilere göre farklılaştırmaktadır.¹⁶ Yapılan araştırmalara göre öğrenciler bilgi edinme aracı olarak daha çok görsele dayalı çoklu ortam medya

⁹ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022".

¹⁰ Önder Şahinaslan, "Yeni Nesil Teknolojiler", *Dijital Dönüşüm*, ed. Gonca Telli - Samet Aydın (İstanbul: Kültür Sanat Basımevi, 2020), 32.

¹¹ Ayşe Taşkıran, "Dijital Çağda Yükseköğretim", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 3/1 (Ocak 2017), 97.

¹² Türker Şahin - Nadire Çavuş, "Education in the Digital Age: Technological Trends in Anatomy Education", *Folklor/Edebiyat* 25/97 (Eylül 2019), 32.

¹³ Bozkurt vd., "Dijital Bilgi Çağı", 50.

¹⁴ Tarık Talan (ed.), *Eğitimde Dijitalleşme ve Yeni Yaklaşımlar* (İstanbul: Efe Akademi, 2021), 3.

¹⁵ Talan (ed.), *Eğitimde Dijitalleşme ve Yeni Yaklaşımlar*, 180.

¹⁶ Mehmet Can Şahin, "Yeni Binyılın Öğrencileri'nin Özellikleri", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (2009), 2.

araçlarını tercih etmektedir.¹⁷ Öğrenciler için pratik, hızlı, kullanımı basit ve erişimi kolay bilgiler daha anlamlı gelmektedir.¹⁸ Bu doğrultuda öğrencilerin medya okur yazarlığı, eleştirel düşünme gibi becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.¹⁹

Teknolojinin eğitim üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Hızla artan nüfus, her mesleğin çağın gereksinimlerine uyum sağlayarak profesyonelleşmesini zorunlu kılmaktadır.²⁰ Eğitimde kullanılan materyallerin yaşanan bu gelişmelerle birlikte yenilenecek günün ihtiyaçlarına göre şekillenmesi kaçınılmazdır. Bu teknolojik koşulların değerlendirilmediği bir eğitim sürecinin, çağın beklentilerine yanıt verme olasılığı bulunmamaktadır.²¹ Klasik materyaller yerini elektronik kitap, dijital kütüphane, ansiklopedi, makale, blog ve web sitelerine bırakmıştır. Bu dijital gelişmeler bilgiye erişimi ve bilginin paylaşılmasını kökten değiştirmiştir. Küresel ölçekte yaşanan hızlı ve köklü değişimlerin okullar tarafından aynı hızda yakalandığını söylemek güç görünmektedir. Nitekim yapılan birçok araştırma yüzyıllardır öğretimin ciddi bir değişiklik göstermeden öğretmen merkezli bir şekilde devam ettiğini kanıtlar niteliktedir. Ancak dünyada yaşanan hızlı dijital dönüşüm sınıf ortamını mekânsal olarak kökten değiştirmiş, geleneksel öğretmen-öğrenci hiyerarşisini radikal bir şekilde değiştirmiştir. Bilginin ulaşılabilirliği ve çeşitliliği öğrencinin bilgiye erişim yollarını da farklılaştırmıştır.²²

Dijital destekli öğrenme, öğrenimi daha bireyselleştirilebilir hale getirmektedir ve öğrencilerin iş birliği yaparak çalışmalarını için daha fazla inisiyatif alınmasını sağlamaktadır.²³ Artık teknolojiden bağımsız bir yaşam mümkün olmadığından başta eğitim programları, öğretmen yetiştirme modelleri, okul sistemleri olmak üzere tüm eğitim süreçleri dijital çağa uygun olarak planlanmalıdır.²⁴ Bu anlamda öğretmenin teknolojiyi tanuması, kullanması ve derslerine entegre etmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵ Öğretmen için geleneksel eğitim modelinde aranan tecrübe artık teknolojiye hâkim, dijital

¹⁷ Selim Günüş, "Dijital Yerlilerde Çalışan Bellek ve Çoklu Görev", *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, ed. Zülfü Genç (Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, 2011), 238.

¹⁸ Burak Karabulut, "Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler", *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute* 2015/21 (2015), 17.

¹⁹ Ebru Ardıç - Adnan Altun, "Dijital Çağın Öğreneni", *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 1/1 (Aralık 2017), 26.

²⁰ Talan, *Metaverse ve Eğitim Teknolojisi*, 181.

²¹ Şahin Karasar, "Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri -İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim-", *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 3/4 (2004), 117.

²² Taşkıran, "Dijital Çağda Yükseköğretim", 98.

²³ Bekir Parlak, "Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 22/Kayfor 15 Özel Sayısı (Aralık 2017), 1753.

²⁴ Bülent Döş - Recep Kahramoğlu, "Eğitime Tarihsel, Teknolojik ve Yönetimsel Yaklaşımlar", *Eğitimde Teknoloji Entegrasyonu-Gaziantep Üniversitesi Örneği*, ed. Mustafa Talas vd. (Ankara: İksad Yayınevi, 2021), 1/42.

²⁵ Döş - Kahramoğlu, "Eğitime Tarihsel, Teknolojik ve Yönetimsel Yaklaşımlar", 1/62.

okuryazarlığı olan, kendini sürekli yenileyen öğretmen modeline dönüşmektedir.²⁶ Din eğitimi alanındaki çalışmaların bu süreçlerden bağımsız olarak düşünülmesi mümkün değildir. Yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşüm din eğitimini önemli ölçüde etkilemiş ve etkileyecektir.²⁷ Dijital dünyanın sunduğu imkanlar, dini ve manevi değerlerin kazandırılması ile din eğitimi alanında yararlanılmasının gereğini büyük ölçüde artırmaktadır. Fakat burada dijitalleşmenin olumlu katkılarının yanında içerisinde barındırdığı olumsuz tarafları da göz önünde bulundurulmalıdır.²⁸ Dijital medyanın özellikle görsel avantajları din eğitimi açısından önemli faydalar sunabilir.²⁹ Bu açıdan dini kavram, konu ve değerlerin öğretiminde bilgisayar ve internet tabanlı öğretimin başarısı bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla dini bilgilerin kalıcılığı açısından dijital teknolojilerle işlenen dersler, geleneksel metotlarla işlenen derslere oranla çok daha başarılıdır.³⁰

Tarihte, iletişim araçları dinin başkalarına sunulması, propaganda aracı olarak kullanılması ve din öğretiminde kullanılmıştır. İcat edilen ilk matbaada basılan kitabın İncil olması ve ilk radyo yayınının İncil'den okunan bölümlerden oluşması din ve medya araçları arasındaki ilişkiye örnek verilebilir.³¹ Kitle iletişim araçları, mesajların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağladığından ilahi emirlerin yaygınlaşmasını hedefleyenlerin bu amaçlarını daha geniş kitlelere ulaştırması için teknoloji önemli bir araç olmuştur. Dinin medya aracılığıyla, dijital medyanın gereklerine göre sunulma biçimi aynı zamanda tartışmaları da beraberinde getirmektedir.³² Sosyal medyada üretilen içerikler ve sunum şekilleri daha çok eğlence ve dikkat çekmeye odaklıdır. Bu da mesajların içeriğinin üsluptan etkilenmesine sebep olmakta, böylece zaman içerisinde kitlenin talebine göre bir arzı zorunlu kılmaktadır.³³ Sosyal medyada etkileşim oranları, tıklanma sayıları, takipçi sayıları önem arz ettiğinden içeriklerin nitelik olarak düşmesine sebep olabilmektedir.³⁴ Medya araçlarının amacına uygun kullanılması, program içeriklerinin titizlikle hazırlanması, ahlaki ve dini değerlere uygun programlar

²⁶ Sürer, "Eğitimde Dijitalleşme Çağı", 33.

²⁷ Cüveyriye İltuş, "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 8/3 (Temmuz 2021), 524.

²⁸ İltuş, "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı", 523.

²⁹ Bernd Trocholepczy, "Dijital Medya ve Din Eğitimi: Ayrı Dünyalar?", *Çocuk ve Medeniyet* 6/12 (Aralık 2021), 184.

³⁰ İltuş, "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı", 531.

³¹ Talıp Küçükcan, "Dini Yayıncılıkta İnternet (Sanal Dini İletişim Açısından Yeni Alanlar ve Yeni Stratejiler)" *II. Uluslararası Dini Yayınlar Kongresi*, ed. Mustafa Yeşilyurt (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2004), 211-212.

³² Şeyma Düzcan, *Popüler Kültür Bağlamında Sosyal Medya ve Din: Sözler Köşkü Örneği* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 43.

³³ Düzcan, *Popüler Kültür Bağlamında Sosyal Medya ve Din: Sözler Köşkü Örneği*, 39.

³⁴ Düzcan, *Popüler Kültür Bağlamında Sosyal Medya ve Din: Sözler Köşkü Örneği*, 43.

yapılması durumunda toplumu olumlu yönde etkileme gücüne sahiptir.³⁵ Çünkü dinin de topluma ulaşması için iletişim araçlarını kullanmaya ihtiyacı bulunmaktadır.³⁶

Araştırmamız, dijital iletişim araçlarının din eğitimi alanında nasıl kullanıldığını ve bu sürecin katılımcılar tarafından nasıl değerlendirildiğini ele almaktadır. Anket yoluyla toplanan veriler, katılımcıların dijital platformlardan din eğitimi alma konusundaki yaklaşımlarını, bu yöntemlerin etkinliğini ve güvenilirliğini inceleyerek dijital çağda din eğitiminin önemine dair önemli bulgular sunmaktadır.

Literatüre bakıldığında bu konuda bazı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin Demir'in 2022 yılında "Dijitalleşen Dünyada Din Eğitiminin Yeri"³⁷ isimli araştırmada dijitalleşen dünyada kitle iletişim araçları ile din eğitimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Cüveyriye İltuş tarafından araştırma makalesi olarak hazırlanmış olan "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımının Önemi ve Sorunları"³⁸ isimli makalede ise dijitalleşmenin din eğitimi-öğretimi ilke ve yöntemlerine yansımaları, dijital mecraların sağladığı kazanımlar ile neden olduğu problemler ele alınmıştır. Bunun yanında Handan Yalvaç Arıcı ve Hacer Çetin tarafından 2021 yılında "Online (Çevrimiçi) Din Eğitimi Tutum Ölçeği" isimli bir ölçek geliştirilmiştir. Bu geliştirilen ölçeğin de çevrimiçi araçlardan din eğitimi konusu ile sınırlı olduğu görülmüştür. Bunun dışında çeşitli araştırmalar olmakla birlikte konuyla doğrudan ilgisi olan çalışmalarla yetinilmiştir. Bu bağlamda çalışmamız alan araştırması olma yönüyle ilk olma özelliği taşımaktadır.

1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, bireylerin dijital iletişim araçlarıyla din eğitimine olan yaklaşımlarını ve bu araçlardan ne ölçüde yararlandıklarını ortaya koymaktır.

2. Araştırmanın Hedefi

Bu araştırmanın temel hedefi, katılımcıların dijital iletişim araçları kullanım alışkanlıklarını ve bu araçlar üzerinden din eğitimi alma tercihlerini belirlemektir.

³⁵ Süleyman Gümrükçüoğlu, "Görsel Medya ve Din Eğitimi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* 20/1 (2022), 47-64.

³⁶ Trocholepczy, "Dijital Medya ve Din Eğitimi", 183.

³⁷ İsmail Demir, "Dijitalleşen Dünyada Din Eğitiminin Yeri", *The Journal of Academic Social Sciences* 15/14 (2022).

³⁸ İltuş, "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı".

3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi nitel araştırma olup araştırma deseni durum çalışmasıdır. Kullandığı veri toplama aracı anket, kullandığı veri analiz türü ise betimsel analizdir. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve belge analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür.³⁹ Nitel araştırmalarda sayısal verilere ve istatistiklere daha az yer verilirken sözlü ve nitel analizlere daha çok vurgu yapılır.⁴⁰ Durum çalışması, bilgi toplama, toplanan bilgileri organize etme, yorumlama ve araştırma bulgularına ulaşma gibi basamakları içeren sistematik desen türlerinden biridir.⁴¹ Anket insanların yaşam koşullarını davranışlarını inançlarını ve tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyalidir.⁴² Betimleme de ise amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır.⁴³

Anket süreci, öncelikle amaç doğrultusunda konu belirlenerek başlamış, buna paralel olarak madde havuzu oluşturulmuş ve ikisi din eğitimi biri psikolog ve biri de dil uzmanı olmak üzere dört farklı branştan uzman görüşü alınmıştır. Daha sonra, bu uzman görüşleri doğrultusunda sorular yenilenmiş ve bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Geri bildirimler doğrultusunda aynı anlamı taşıyan bazı sorular çıkarılmış ve anlamı kapalı olan maddeler değiştirilmiştir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu 18.10.2023-348604 tarih ve sayılı etik kurulu onayı alınmıştır.

4. Veri Analizi

Katılımcıların belirlenmesinde araştırmanın amacına uygun olarak belirli bir demografik kesim veya cinsiyet ayrımı yapmaksızın anket, dijital platformlar üzerinden yaygınlaştırılmıştır. Veriler, Google Form üzerinden dijital ortamda toplanmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve değerlendirilmiş, başlıklar da buna göre oluşturulmuştur. Sonuçlar, katılımcıların

³⁹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008), 39.

⁴⁰ W. Lawrence Neuman, *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, çev. Özlem Akkaya (İstanbul: Yayın Odası, 2020), 224.

⁴¹ Ruken Vural Akar - Fulya Cenkseven Önder, “Eğitim Araştırmalarında Örnek Olay (Vaka) Çalışmaları: Tanımı, Türleri, Aşamaları ve Raporlaştırılması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/10 (2005), 126-139.

⁴² Şener Büyükoztürk, “Anket Geliştirme”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3/2 (Haziran 2005), 2.

⁴³ Yıldırım - Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 224.

dijital iletişim araçlarıyla din eğitimine yaklaşımlarını ve yararlanma düzeylerini anlamak için kullanılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Anketteki katılımcı sayısı ve profili, genel bir popülasyonu temsil etmeyebilir. Bu durum, genelleme yapma konusunda sınırlamalar getirebilir. Bunun yanında dijital medya kullanım alışkanlıkları hızla değişebilir, bu da elde edilen verilerin zaman içinde güncelliğini yitirebileceği anlamına gelebilir.

6. Demografik Bilgiler

Anket, katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim ve meslek gibi demografik özelliklerini kapsamaktadır. Toplam 567 katılımcı, farklı sosyoekonomik arka planları temsil etmekte olup, bu çeşitlilik araştırmanın bulgularının daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesini sağlamaktadır.

6.1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Oran (%)
Erkek	396	69.84%
Kadın	171	30.16%
Toplam	567	100.00%

Anketin katılımcıları arasında cinsiyet dağılımı incelendiğinde, toplam 567 katılımcıdan 396'sının (%69.84) erkek ve 171'inin (%30.16) kadın olduğu görülmektedir. Bu dağılım, ankete erkek katılımcıların kadınlara kıyasla daha fazla katıldığını göstermektedir.

6.2. Katılımcıların Yaş Dağılımı

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş Grubu	Toplam Katılımcı	Oran (%)
24 altı	97	17.11%
25-45	318	56.08%
45-55	123	21.69%
55 ve üzeri	29	5.11%

24 Yaş Altı Grubu, anketteki katılımcıların %17.11'ini temsil etmektedir. 25-45 Yaş Grubu, toplam katılımcıların yaklaşık %56.08'ini oluşturmakta, bu da ankette genç yetişkin ve orta yaş grubunun ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

45-55 Yaş Grubu, toplam katılımcıların %21.69'unu oluşturmakta, 55 Yaş ve Üzeri Grubu, toplamın %5.11'ini temsil etmekte, bu da daha yaşlı nüfusun ankette daha az temsil edildiğini göstermektedir.

6.3. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sayı	Oran (%)
Üniversite	369	65.08%
Lise	110	19.40%
Diğer	61	10.76%
İlkokul	27	4.76%

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu (%65.08) üniversite mezunudur. Katılımcıların %19.40'ı lise mezunudur. “Diğer” kategorisindeki katılımcılar, toplamın %10.76'sını, %4.76'sı ilkokul mezunudur.

6.4. Katılımcıların Medeni Durumu

Tablo 4: Katılımcıların Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Oran (%)
Evli	411	72.49%
Bekar	156	27.51%
Toplam	567	100.00%

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun (%72.49) evli olduğu gözlemlenmektedir.

6.5. Katılımcıların Mesleki Durumu

Bu araştırmada toplam 567 katılımcı yer alırken, katılımcıların mesleki çeşitliliği dikkat çekici bir genişliktedir. Ana gruplar olarak öne çıkan öğretmenler (%20.04, 110 kişi), işçiler (%7.29, 40 kişi), memurlar (%6.55, 36 kişi), sağlık personeli (%4.92, 27 kişi), serbest meslek sahipleri (%4.19, 23 kişi), mühendisler (%4.19, 23 kişi), ev hanımları (%3.83, 21 kişi), özel sektör çalışanları (%3.65, 20 kişi), doktorlar ve avukatlar (%3.10, 17 kişi) gibi meslek grupları dışında da pek çok farklı alandan katılımcılar bulunmaktadır. Bu, ankete katılanların yalnızca belirli meslek gruplarından oluşmadığını, aksine toplumun çok daha geniş bir kesiminden, çeşitli mesleklerden bireylerin görüşlerini içerdiğini göstermektedir. Katılımcılar arasında temizlik personeli, çiftçi, gazeteci, emekli, polis memurları, harita ve kadastro uzmanları, din görevlileri, baklavacı, kasap, dernek çalışanı, müteahhit ve mülki amir gibi pek çok farklı alandan kişiler yer almaktadır.

7. Bulgular

Araştırma, toplam 567 katılımcı ile yürütülmüş olup, bu bölümde öncelikle katılımcıların demografik özellikleri incelenmiş, ardından anket cevapları detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

7.1. Dijital İletişim Araçlarını Kullanabilmesine İlişkin Katılımcı Görüşleri

“Dijital iletişim araçlarını yeteri kadar kullanabiliyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 5: Dijital İletişim Araçlarını Kullanabilmesine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	477	84.13%
Katılmıyorum	38	6.70%
Kararsızım	52	9.17%

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu (%84.13) dijital iletişim araçlarını yeteri kadar kullanabildiğini belirtmiştir. Bu, katılımcıların dijital araçlar konusunda kendilerini yetkin hissettiklerini göstermektedir. Ankete katılanların %9.17'si bu konuda kararsız olduğunu ifade etmiş, %6.70'lik bir kesim ise dijital iletişim araçlarını yeteri kadar kullanamadıklarını belirtmiştir.

7.2. Katılımcıların Dijital İletişim Araçları ile Faydalı Bilgileri Bulma Yetkinliğine Yönelik Görüşleri

“Dijital iletişim araçları aracılığıyla faydalı bilgileri nasıl bulabileceğimi biliyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 6: Katılımcıların Dijital İletişim Araçları ile Faydalı Bilgileri Bulma Yetkinliğine Yönelik Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	502	88.54%
Katılmıyorum	24	4.23%
Kararsızım	41	7.23%

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu (%88.54), dijital iletişim araçlarıyla faydalı bilgileri nasıl bulabileceklerini bildiklerini ifade etmiştir. %7.23'lük bir grup, bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Ankete katılanların küçük bir kısmı (%4.23) dijital araçlarla faydalı bilgi bulma konusunda yeterli olmadıklarını düşünmektedir.

7.3. Dijital İletişim Araçlarıyla Din Eğitimi Almalarına Yönelik Katılımcı Görüşleri

“Dijital iletişim araçları aracılığıyla dinimi öğreniyorum” sorusuna verilen dağılımı şu şekildedir:

Tablo 7: Dijital İletişim Araçlarıyla Din Eğitimi Almalarına Yönelik Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	334	58.91%
Katılmıyorum	126	22.22%
Kararsızım	107	18.87%

Ankete katılanların yaklaşık %58.91'i dijital iletişim araçlarıyla dinlerini öğrendiklerini ifade etmiştir. Bu, katılımcıların dijital platformları din eğitimi için aktif olarak kullandıklarını göstermektedir. %22.22'lik bir kesim, dijital iletişim araçlarıyla dinlerini öğrenmediklerini belirtmiştir. Ankete katılanların %18.87'si bu konuda kararsız kaldıklarını belirtmiştir. Bu sonuçlar, dijital iletişim araçlarının din eğitimindeki rolünü ve katılımcıların bu konudaki tutumlarını yansıtmaktadır.

Dijital platformların din eğitimi alanında nasıl kullanıldığı ve bu konudaki farklı görüşler, dijital din eğitimi politikaları ve programları geliştirilirken göz önünde bulundurulması gereken bir faktördür.

7.4. Dijital İletişim Araçları Üzerinden Dini Bilgileri Edinmeyi Faydalı Bulma Durumlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

“Dijital iletişim araçları ile dini bilgileri edinmeyi faydalı buluyorum” sorusuna verilen yanıtların analizi şu şekildedir:

Tablo 8: Dijital İletişim Araçları Üzerinden Dini Bilgileri Edinmeyi Faydalı Bulma Durumlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	414	73.02%
Katılmıyorum	78	13.76%
Kararsızım	75	13.23%

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu (%73.02), dijital iletişim araçları ile dini bilgileri edinmeyi faydalı bulduklarını belirtmiştir. Ankete katılanların %13.76'sı dijital iletişim araçları ile dini bilgileri edinmeyi faydalı bulmadıklarını ifade etmiştir. Ankete katılanların %13.23'ü bu konuda kararsız kalmıştır. Bu sonuçlar, dijital iletişim araçlarının dini bilgi edinmede nasıl algılandığını ve bu araçların katılımcılar tarafından ne kadar önemli bulunduğunu göstermektedir.

7.5. Dijital İletişim Araçlarındaki Dini Öğrenme Seçeneklerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

“Dijital iletişim araçları ile dini öğrenme seçeneklerini yeterli buluyorum” sorusuna verilen yanıtların analizi şu şekildedir:

Tablo 9: Dijital İletişim Araçlarındaki Dini Öğrenme Seçeneklerini Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	175	30.86%
Katılmıyorum	250	44.09%
Kararsızım	142	25.04%

Ankete katılanların yaklaşık %44.09'u dijital iletişim araçları ile sunulan dini öğrenme seçeneklerini yeterli bulmadıklarını belirtmiştir. Yaklaşık %30.86'lık bir kesim bu seçenekleri yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Ankete katılanların %25.04'ü bu konuda kararsız kalmıştır. Bu da dijital dini öğrenme araçlarına ilişkin bir fikir birliğinin olmadığını ve katılımcıların bu konuda daha fazla bilgi veya deneyime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital iletişim araçlarının din eğitimindeki etkinliğine ilişkin katılımcıların çeşitli görüşlerini yansıtır ve bu tür araçların geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konusunda fikir verebilir.

7.6. Dijital Mecralardaki Dini Bilgilerin Güvenilirliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralarda elde ettiğim dini bilgileri güvenilir buluyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 10: Dijital Mecralardaki Dini Bilgilerin Güvenilirliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	175	22.06%
Katılmıyorum	250	40.06%
Kararsızım	142	36.09%

Ankete katılanların yaklaşık %40.06'u dijital mecralarda elde edilen dini bilgileri güvenilir bulmadıklarını ifade etmiş, %36.09%.04'ü bu konuda kararsız kalmıştır. Bu, katılımcıların dijital ortamda sunulan dini bilgilere karşı bir güvensizlik hissi taşıdıklarını göstermektedir. 22.06%'lık bir grup, dijital mecralardaki dini bilgileri güvenilir bulduklarını belirtmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük bir kısmının dijital mecralardan elde edilen dini bilgilere güvenmediklerini veya kararsız olduklarını göstermektedir.

7.7. Dijital Araçlardan Dini Öğrenmenin Yüz Yüze Eğitimle Karşılaştırması Konusunda Katılımcı Görüşleri

“Dijital araçlardan dini öğrenmemin yüz yüze kadar etkili olduğunu düşünüyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 11: Dijital Araçlardan Dini Öğrenmenin Yüz Yüze Eğitimle Karşılaştırması Konusunda Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	98	17.28%
Katılmıyorum	359	63.32%
Kararsızım	110	19.40%

Ankete katılanların çoğunluğu (%63.32), dijital araçlardan dini öğrenmenin yüz yüze öğrenme kadar etkili olduğunu düşünmüyor. Ankete katılanların %19.40'ı bu konuda kararsız kalmıştır. Bu, katılımcıların geleneksel yüz yüze eğitim yöntemlerini dijital eğitime tercih ettiğini veya dijital eğitimin etkinliğine şüpheyle yaklaştığını göstermektedir. Yalnızca %17.28'lik bir kesim dijital araçlardan dini öğrenmenin yüz yüze öğrenme kadar etkili olduğunu düşünmektedir. Bu, dijital eğitim yöntemlerinin bazı katılımcılar tarafından kabul gördüğünü, ancak genel olarak azınlıkta olduğunu göstermektedir.

7.8. Web Siteleri ve Medya Araçları Kullanımı ile Dini Öğrenme Yöntemleri Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dinimi öğrenmek konusunda daha çok web sitesi gibi medya araçlarından faydalaniyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 12: Web Siteleri ve Medya Araçları Kullanımı ile Dini Öğrenme Yöntemleri Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	224	39.51(%)
Katılmıyorum	251	44.27(%)
Kararsızım	92	16.23(%)

Ankete katılanların %44.27'lik bir kesimi, din öğrenimi için web siteleri gibi dijital medya araçlarını tercih etmediklerini ifade etmiştir. Öte yandan, %39.51'lik bir grup, din öğrenimi amacıyla bu tür medya araçlarını kullanmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Son olarak, %16.23'lük bir kesim ise bu konuda net bir görüşe sahip olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların din öğreniminde dijital araçlara bakış açısının kişiden kişiye değişebileceğini ve herkesin bu tür araçları aynı şekilde değerlendirmediklerini göstermektedir.

7.9. Sosyal Medya Araçlarının Dini Bilgi Edinme Sürecindeki Rolü Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dinimi öğrenmek konusunda daha çok Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçlarından faydalaniyorum.” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 13: Sosyal Medya Araçlarının Dini Bilgi Edinme Sürecindeki Rolü Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	70	12.35
Katılmıyorum	450	79.37
Kararsızım	47	8.29

Ankete katılanların %79.37'si sosyal medya platformlarını din öğrenimi için tercih etmediklerini göstermektedir. Bu, sosyal medyanın din eğitimi amacıyla yaygın olarak kabul görmediğini veya bu platformların din eğitimi için uygun olmadığı yönündeki algıyı yansıtıyor olabilir. Diğer yandan, %12.35'lik bir kesim bu tür platformları kullanmayı tercih ederken, %8.29'luk bir grup ise bu konuda kararsız durumdadır. Bu da sosyal medyanın din eğitimi için potansiyel bir araç olarak görülebileceğini ancak herkesin bu konudaki görüşlerinin aynı olmadığını göstermektedir.

7.10. Dijital Medya Araçlarındaki Din Eğitimi İçeriklerinin Sürekli Takibi Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Sürekli takip ettiğim din eğitimi veren dijital medya araçları bulunmaktadır” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 14: Dijital Medya Araçlarındaki Din Eğitimi İçeriklerinin Sürekli Takibi Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	280	49.38
Katılmıyorum	199	35.10
Kararsızım	88	15.52

Bu sonuçlar, katılımcıların yaklaşık yarısının (%49.38) din eğitimi için dijital medya araçlarını düzenli olarak takip ettiğini göstermektedir. Bu dijital medya araçlarının alanda önemli bir kaynak olarak kabul edildiğini işaret etmektedir. Öte yandan, %35.10'luk bir kesim bu tür araçları din eğitimi amacıyla düzenli takip

etmemekte, %15.52'lik bir grup ise dijital medya araçlarının değerini henüz net olarak belirleyememiş ya da bu araçlara yönelik bir tercih geliştirmemiş olabilir. Bu çeşitlilik, katılımcıların dijital medya araçlarına karşı farklı tutumlar sergilediğini ve herkesin bu konudaki gereksinimlerinin ve tercihlerinin farklı olduğunu göstermektedir.

7.11. Dini Bilgilerin Farklı Dijital Kanallar Üzerinden Doğrulaması Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Aynı dini bilgiyi farklı dijital kanallardan teyit ettiriyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 15: Dini Bilgilerin Farklı Dijital Kanallar Üzerinden Doğrulaması Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	394	69.49(%)
Katılmıyorum	89	15.70(%)
Kararsızım	84	14.81(%)

Bu sonuçlar, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%69.49) aldıkları dini bilgileri farklı dijital kanallardan teyit ettirdiklerini göstermektedir. Bu, dijital ortamda bilgi doğrulamanın önemine işaret ediyor ve katılımcıların dini bilgiler konusunda dikkatli ve eleştirel bir yaklaşım sergilediklerini düşündürüyor. Diğer yandan, %15.70'lik bir kesim bu tür bir teyit sürecini kullanmadığını belirtirken, %14.81'lik bir grup ise bu konuda kararsız durumdadır. Bu, katılımcıların bir kısmının bilgi doğrulama sürecine yönelik farkındalığın veya ihtiyacın farkında olmayabileceğini veya bu süreci kullanma konusunda belirsizlik yaşayabileceklerini göstermektedir.

7.12. Güvenilir Dijital Kanallar Üzerinden Sürekli Din Eğitimi Alımı Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Güvendiğim bir dijital kanaldan din eğitimi konusunda sürekli faydalaniyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 16: Güvenilir Dijital Kanallar Üzerinden Sürekli Din Eğitimi Alımı Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	274	48.32%
Katılmıyorum	196	34.57%
Kararsızım	97	17.11%

Bu sonuçlar, katılımcıların neredeyse yarısının (%48.32) belirli bir dijital kanala güvenerek ve bu kanaldan sürekli din eğitimi aldığını gösteriyor. Bu, dijital platformların güvenilir din eğitimi kaynakları olarak kullanıldığını ve kullanıcıların bazı kanallara özel bir güven duyduğunu işaret etmektedir. Öte yandan, %34.57'lik bir kesim bu tür bir sürekli kullanımı reddederken, %17.11'lik bir grup ise bu konuda kararsız durumdadır. Bu, dijital kanallara yönelik güven ve bağlılığın kişiden kişiye değişkenlik gösterdiğini ve bazı katılımcıların bu tür kanalları düzenli kullanma konusunda tereddüt yaşadığını göstermektedir.

7.13. Dijital Mecralarda Vaaz ve Sohbet Dinleme Alışkanlıkları Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralardan genellikle vaaz ve sohbet dinliyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 17: Dijital Mecralarda Vaaz ve Sohbet Dinleme Alışkanlıkları Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	272	47.97%
Katılmıyorum	218	38.45%
Kararsızım	77	13.58%

Bu sonuçlar, katılımcıların yaklaşık yarısının (%47.97) dijital mecraları vaaz ve sohbet dinlemek için kullandığını göstermektedir. Bu, dijital platformların dinî içeriklerin yaygınlaşmasında etkili bir rol oynadığını ve bu tür içeriklere erişim sağlama açısından tercih edildiğine işaret etmektedir. Diğer yandan, %38.45'lik bir kesim bu tür dijital içerikleri dinlememektedir. Bu grup, vaaz ve sohbetleri başka yollarla takip ediyor olabilir veya bu tür içeriklere ilgi duymuyor olabilir. Kararsız olan %13.58'lik bir grup ise, dijital mecralarda vaaz ve sohbet dinleme konusunda net bir karara varmamış olabilir.

7.14. Uzaktan Din Eğitimi Programlarına Katılım Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Düzenli olarak uzaktan din eğitimi programlarına katılıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 18: Uzaktan Din Eğitimi Programlarına Katılım Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılmıyorum	416	73.37%
Katılıyorum	78	13.76%
Kararsızım	73	12.87%

Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%73.37) düzenli olarak uzaktan din eğitimi programlarına katılmadığını göstermektedir. Bu oran, dijital platformlarda sunulan uzaktan din eğitimi programlarının henüz geniş bir katılımcı kitlesi tarafından benimsenmediğini veya tercih edilmediğine işaret ediyor olabilir. Öte yandan, %13.76'lık bir kesim bu tür programlara düzenli olarak katıldığını belirtiyor; bu, bazı katılımcıların dijital eğitim araçlarını etkili ve erişilebilir bulduğunu göstermektedir. Kararsız olan %12.87'lik bir grup ise, bu tür eğitim programlarına katılım konusunda net bir karara varmamış olabilir, bu da bu konuda daha fazla bilgi veya deneyim ihtiyacı olduğunu düşündürülebilir.

7.15. Dijital Mecralardan Dini Bilgi Erişimi Kolaylığı Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Öğrenmek istediğim dini her bilgiye dijital mecralardan rahatlıkla ulaşabiliyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 19: Dijital Mecralardan Dini Bilgi Erişimi Kolaylığı Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	295	52.03%
Katılmıyorum	169	29.81%
Kararsızım	103	18.17%

Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%52.03) istedikleri dini bilgilere dijital mecralar aracılığıyla rahatlıkla ulaşabildiklerini göstermektedir. Bu oran, dijital platformların geniş bilgi erişimi sağladığını ve bu tür platformların kullanıcılar için önemli bir kaynak olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan, %29.81'lik bir kesim

bu tür platformlardan istedikleri bilgilere ulaşamadığını belirtmektedir. Bu grup, dijital platformlardaki bilgi kalitesi veya erişilebilirlik konusunda sorunlar yaşıyor olabilir. Kararsız olan %18.17'lik bir grup ise, dijital mecralardan bilgi erişimi konusunda net bir görüşe sahip değil, bu da kullanıcıların dijital platformlara yönelik farklı deneyim ve beklentilere sahip olduğunu göstermektedir.

7.16. Dijital Mecralardan Edinilen Dini Bilgilerin Güvenilir Kişilerce Teyit Edilmesi Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralarda edindiğim dini bilgileri mutlaka güvendiğim kişilerden teyit ettiriyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 20: Dijital Mecralardan Edinilen Dini Bilgilerin Güvenilir Kişilerce Teyit Edilmesi Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	408	71.96%
Katılmıyorum	78	13.76%
Kararsızım	81	14.29%

Bu veriler, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%71.96) dijital mecralardan edindikleri dini bilgileri güvendikleri kişilerden teyit ettirdiklerini göstermektedir. Bu, dijital platformlardaki bilgilerin doğruluğunu sorgulama ve ek bir güvenlik katmanı olarak güvenilir kişilere başvurma eğilimini yansıtmaktadır. Öte yandan, %14.29'luk bir grup kararsızken, %13.76'lık bir kesim bu tür bir teyit sürecini kullanmadığını belirtmektedir. Bu, katılımcıların bir kısmının dijital platformlardaki bilgilere daha doğrudan güven duyduğunu veya teyit sürecini gereksiz bulduğunu gösterebilir.

7.17. Dijital İletişim Araçlarındaki Bilgi Sunumunun Kafa Karışıklığına Etkisi Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital iletişim araçlarıyla aynı konularda birbirinden farklı şekillerde sunulan bilgilerden dolayı kafa karışıklığı yaşıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 21: Dijital İletişim Araçlarındaki Bilgi Sunumunun Kafa Karışıklığına Etkisi Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	266	46.91%
Katılmıyorum	189	33.33%
Kararsızım	112	19.75%

Bu veriler, katılımcıların neredeyse yarısının (%46.91) dijital iletişim araçlarındaki farklı sunumlar nedeniyle kafa karışıklığı yaşadığını göstermektedir. Bu, dijital ortamda sunulan bilgilerin çeşitliliğinin ve çelişkilerinin bazı kullanıcılar için kafa karıştırıcı olabileceğini işaret etmektedir. Öte yandan, %33.33'lük bir kesim bu tür bir kafa karışıklığı yaşamadığını belirtirken, %19.75'lik bir grup ise bu konuda kararsızdır. Bu, dijital platformlardaki bilgi çeşitliliğinin ve sunum biçimlerinin kullanıcılar arasında farklı etkiler yarattığını ve herkesin bu bilgilere farklı tepkiler verdiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital ortamda sunulan dini bilgilerin doğruluğu ve anlaşılabilirliği konusunda daha fazla dikkat ve düzenlemeye ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

7.18. Dijital Ortamda Nesnel Din Eğitimi İçeriklerine İlgil Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralarda sunulan din eğitimiyle ilgili daha çok nesnel anlatımlar ilgimi çekiyor” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 22: Dijital Ortamda Nesnel Din Eğitimi İçeriklerine İlgil Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	300	53.29%
Katılmıyorum	125	22.20%
Kararsızım	138	24.51%

Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%53.29) dijital mecralarda sunulan din eğitimi içeriklerinde nesnel anlatımları tercih ettiğini göstermektedir. Bu, din eğitiminde nesnellik ve objektif bilgi sunumunun önemini vurgulamaktadır. Katılımcılar, kişisel yorumlardan ziyade, somut ve doğrulanabilir bilgilere dayanan içeriklere daha fazla ilgi gösteriyor olabilir. Diğer taraftan, %24.51'lik bir grup kararsızken, %22.20'lik bir kesim bu tür nesnel anlatımlara ilgi duymadığını belirtmektedir. Genel olarak, bu bulgular, dijital ortamda sunulan din eğitimi içeriklerinde nesnellik ve objektiflik arayışının önemli bir yere sahip olduğunu

göstermektedir. Katılımcılar, dini bilgilerin sunumunda açıklık, doğruluk ve objektiflik gibi unsurları önemsemektedir. Bu, dijital din eğitimi içerik üreticileri için, içeriklerini şekillendirirken bu tür beklentilere yanıt vermenin önemini vurgulamaktadır.

7.19. Dijital Ortamda Duygusal Din Eğitimi İçeriklerine İlgi Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralarda sunulan din eğitimiyle ilgili daha çok duygusal anlatımlar ilgilimi çekiyor” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 23: Dijital Ortamda Duygusal Din Eğitimi İçeriklerine İlgi Durumu Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	175	30.73%
Katılmıyorum	284	40.08%
Kararsızım	111	19.50%

Bu sonuçlar, katılımcıların yaklaşık yarısının (%50.01) dijital mecralarda sunulan din eğitimi içeriklerinde duygusal anlatımlara ilgi duymadığını göstermektedir. Bu, din eğitiminde duygusallıktan ziyade belki de daha nesnel, bilgiye dayalı veya pratik içeriklere yönelik bir tercihi işaret edebilir. Katılımcılar, din eğitiminde duygusal yaklaşımlardan ziyade somut bilgilere ve açık anlatımlara daha fazla önem veriyor olabilirler. Öte yandan, %30.73'lük bir kesim duygusal anlatımlara ilgi gösterdiğini belirtmektedir. Kararsız olanların oranı (%19.36), bu tür içeriklere yönelik karışık duygulara veya belirli bir tercihe sahip olmayan kişileri yansıtmaktadır.

7.20. Dijital Mecraların Yüz Yüze Din Eğitimine Göre Etkililiği Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralarda edindiğim dini bilgiler yüz yüze olarak aldığım eğitimlerin yerini tutmuyor” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 24: Dijital Mecraların Yüz Yüze Din Eğitimine Göre Etkililiği Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	417	73.36%
Katılmıyorum	93	16.52%
Kararsızım	57	10.12%

Tabloya bakıldığında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%73.36) dijital mecralarda edindikleri dini bilgilerin, yüz yüze aldıkları eğitimlerin yerini tutmadığını belirtmiştir. Bu, dijital ortamın dini eğitim açısından yüz yüze eğitimin etkileşimini ve derinliğini tam olarak yansıtamadığına dair bir görüşü işaret etmektedir. Yüz yüze eğitimin sağladığı kişisel etkileşim, özelleştirilmiş öğrenme uygulaması ve topluluk hissi gibi unsurlar dijital platformlarda aynı ölçüde sağlanamıyor olabilir. Diğer yandan, %16.52'lik bir kesim dijital mecralardaki dini bilgilerin yüz yüze eğitimlerin yerini tutabileceğini düşünmektedir. Bu, dijital eğitimin bazı katılımcılar için yeterli ve etkili bir alternatif olabileceğini göstermektedir. Özellikle erişilebilirlik ve çeşitlilik açısından, dijital platformlar bazı kullanıcılar için daha uygun olabilir. Kararsız olanların oranı (%10.12), bu konuda net bir görüşe sahip olmayan veya her iki eğitim türünün avantajlarını ve dezavantajlarını dengede tutan kişileri yansıtmaktadır. Genel olarak, bu bulgular, dijital mecraların dini eğitimde yüz yüze eğitimin sağladığı deneyim ve etkileşimin tam bir alternatifi olamayabileceğini gösteriyor. Bununla birlikte, dijital platformların sunduğu avantajlar ve erişilebilirlik, onları din eğitimi için önemli bir tamamlayıcı kaynak haline getirebilir. Bu sonuçlar, din eğitiminde yüz yüze ve dijital yöntemlerin bir arada nasıl etkin bir şekilde kullanılabilmesine dair daha fazla araştırma ve geliştirme yapılmasının önemini vurgulamaktadır.

7.21. Dijital Mecraların Din Eğitimindeki Yararına İlişkin Katılımcı Görüşleri

“Din eğitimiyle ilgili dijital mecralardan yararlanılabileceğini düşünmüyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 25: Dijital Mecraların Din Eğitimindeki Yararına İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	189	33.30%
Katılmıyorum	209	36.90%
Kararsızım	169	29.80%

Bu sonuçlar, katılımcı görüşlerinin dijital mecraların din eğitimindeki yararına dair bölündüğünü göstermektedir. %33.30'luk bir kesim dijital mecraların din eğitimi için yararlı olduğuna inanmaktadır. Diğer taraftan, %36.90'lık bir kesim dijital mecralardan din eğitimi almanın mümkün olmadığını düşünmektedir. Kararsız olanların oranı (%29.80), bu konuda kesin bir görüşe sahip olmayan veya dijital ve yüz yüze eğitim yöntemlerinin her birinin avantajlarını ve dezavantajlarını değerlendiren kişileri temsil etmektedir. Genel olarak, bu bulgular, dijital mecraların din eğitimi alanında kullanımına yönelik katılımcı görüşlerinin çeşitliliğini ve bu konuda net bir fikir birliğinin olmadığını göstermektedir. Dijital mecraların din eğitimindeki potansiyelinin tam olarak anlaşılması ve değerlendirilmesi için daha fazla araştırma ve deneyim paylaşımına ihtiyaç duyulabilir. Bu, dijital din eğitimi içerik üreticileri için, içeriklerini geliştirirken bu tür beklenti ve tereddütleri dikkate almanın önemini vurgulamaktadır.

7.22. Mobil Uygulamalardan Dini Öğrenmeye İlişkin Katılımcı Görüşleri

“İnanıyorum din hakkındaki bilgileri bir mobil uygulamadan öğreniyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 26: Mobil Uygulamalardan Dini Öğrenmeye İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Yanıt	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	109	19.22(%)
Katılmıyorum	398	70.19(%)
Kararsızım	60	10.58(%)

Bu sonuçlara göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%70.19) din eğitimiyle ilgili bilgileri mobil uygulamalardan öğrenmediklerini belirtmiştir. Öte yandan, yaklaşık %19'luk bir kesim bu tür uygulamaları din eğitimi için kullanmaktadır. Kararsız olanların oranı ise yaklaşık %11'dir. Bu bulgular, din eğitimi konusunda

mobil uygulamaların henüz geniş çaplı bir kabul görmediğini göstermektedir. Ancak, bu uygulamaların belirli bir kullanıcı kitlesi tarafından tercih edildiğini ve potansiyel bir büyüme alanı olabileceğini de ortaya koymaktadır. Özellikle, dijitalleşen dünyada bu tür uygulamaların öneminin artabileceği ve daha fazla insanın bu yöntemlere yönelebileceği düşünülebilir.

7.23. Dijital Platformlardaki Bilgi Kirliliğinin Din Eğitimine Olan Güveni Zedelemesi Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital platformlardaki bilgi kirliliği nedeniyle bu mecralarda sunulan din eğitimine güven duymakta zorlanıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 27: Dijital Platformlardaki Bilgi Kirliliğinin Din Eğitimine Olan Güveni Zedelemesi Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	355	62.52%
Katılmıyorum	96	16.87%
Kararsızım	116	20.60%

Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%62.52) dijital platformlardaki bilgi kirliliği nedeniyle bu mecralarda sunulan din eğitimine güvenmekte zorlandığını göstermektedir. Bu, dijital ortamın doğası gereği karşılaşılan bilgi kirliliği, yanıltıcı veya yanlış bilgilerin yayılması gibi sorunların, kullanıcıların bu mecralardaki din eğitimi içeriklerine güvenini olumsuz etkilediğini işaret etmektedir. Diğer taraftan, %20.60'lık bir grup kararsızken, %16.87'lik bir kesim dijital platformlardaki din eğitimine güven duyduğunu belirtmektedir. Genel olarak, bu bulgular, dijital platformlardaki din eğitimi içeriklerinin güvenilirliği ve kalitesi konusunda önemli endişeler olduğunu göstermektedir. Dijital ortamda sunulan din eğitimi içeriklerinin güvenilirliğini artırmak ve kullanıcıların bu içeriklere olan güvenini artırmak için daha fazla çaba ve düzenleme gerektiğine işaret etmektedir. Aynı zamanda güvenilir ve doğrulanabilir din eğitimi materyallerinin, içerik üreticileri ve platform yöneticileri için son derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu materyallerin doğruluğu ve güvenilirliği, kullanıcıların içeriklere olan güvenini artırmak ve bilgi edinme sürecinde sağlam bir temel oluşturmak açısından önem arz etmektedir.

7.24. Arama Motorları Kullanımı ve Dini Bilgi Edinme Süreci Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Herhangi bir dini bilgi öğrenmek istediğimde arama motorundan arama yapıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 28: Arama Motorları Kullanımı ve Dini Bilgi Edinme Süreci Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	407	71.76%
Katılmıyorum	93	16.34%
Kararsızım	67	11.90%

Bu sonuçlar, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%71.76) dini bilgi edinme sürecinde arama motorlarını aktif olarak kullandığını göstermektedir. Bu, arama motorlarının geniş erişilebilirlikleri ve bilgiye hızlı erişim sağlamaları nedeniyle popüler bir bilgi kaynağı olduğunu işaret etmektedir. Kullanıcılar, dini konularda bilgi ararken genellikle bu teknolojiyi tercih ediyor olabilirler, bu da dijital çağda bilgi edinme yöntemlerinin ne kadar değiştiğini göstermektedir. Diğer taraftan, %16.34'lük bir kesim dini bilgileri öğrenmek için arama motorlarını kullanmadığını belirtmiştir. Kararsız olanların oranı %11.90, bu konuda net bir tercihe sahip olmayan veya arama motorlarını kullanma konusunda değişken bir yaklaşım sergileyen kişileri yansıtmaktadır.

7.25. Bilinen Web Sitelerinden Dini Bilgi Edinme Süreci Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Herhangi bir dini bilgi öğrenmek istediğimde bildiğim bir web sitesinden yararlanıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 29: Bilinen Web Sitelerinden Dini Bilgi Edinme Süreci Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	357	63.00%
Katılmıyorum	127	22.40%
Kararsızım	83	14.60%

Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunluğunun (%63.00) dini bilgi edinme sürecinde belirli ve tanıdık web sitelerini tercih ettiğini göstermektedir. Bu,

kullanıcıların dini bilgileri edinirken güvendikleri ve kalitesini bildikleri web sitelerine yönelmelerini işaret etmektedir. Diğer taraftan, %22.40'lık bir kesim dini bilgileri öğrenirken bilindik web sitelerini kullanmadığını belirtmiştir. Bu grup, belki daha çeşitli kaynaklardan bilgi edinmeyi tercih ediyor veya farklı araştırma yöntemlerini kullanıyor olabilir. Kararsız olanların oranı %14.60, bu konuda net bir tercihe sahip olmayan veya farklı kaynakları duruma bağlı olarak kullanabilen kişileri yansıtmaktadır. Genel olarak, bu bulgular, dini bilgi edinme sürecinde tanındık ve güvenilir web sitelerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

7.26. Dijital Mecralarda Alınan Din Eğitiminin Genel Kültür Amaçlı Kullanımı Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralardan aldığım din eğitiminden sadece genel kültür amacıyla yararlanıyorum” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 30: Dijital Mecralarda Alınan Din Eğitiminin Genel Kültür Amaçlı Kullanımı Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	222	39.20%
Katılmıyorum	243	42.90%
Kararsızım	102	18.00%

Bu sonuçlar, katılımcıların yaklaşık %42.90'nun dijital mecralardan alınan din eğitimini sadece genel kültür amaçlı kullanmadığını göstermektedir. Bu, dijital platformların din eğitiminde genel kültürün ötesine geçen derin ve kapsamlı bilgiler sunabileceğini işaret edebilir. Bu grup, dijital ortamda sunulan dini içerikleri daha geniş bir eğitim ve öğrenme sürecinin parçası olarak görebilir. Diğer taraftan, 39.20%'lik bir kesim dijital mecralarda alınan din eğitiminin genel kültür amaçlı kullandığını belirtmektedir. Bu konuda net bir görüşe sahip olmayanlar (%18.00) da bulunmaktadır. Genel olarak, bu bulgular, dijital mecralarda sunulan din eğitiminin kullanım amaçlarının çeşitlilik gösterdiğini ve kullanıcıların bu içerikleri farklı şekillerde değerlendirdiğini göstermektedir. Dijital platformların din eğitiminde hem genel kültürü artırma hem de daha derin dini öğrenme ve anlayış geliştirme potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu, içerik üreticileri için, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına ve amaçlarına hitap eden çeşitli ve zengin içerikler sunmanın önemini vurgulamaktadır.

7.27. Dijital Mecralardaki Din Eğitiminin Hayattaki Dini Farkındalığa Etkisi Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Dijital mecralardan aldığım din eğitimini hayatımda dini bir farkındalık oluşturur” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 31: Dijital Mecralardaki Din Eğitiminin Hayattaki Dini Farkındalığa Etkisi Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	283	49.90%
Katılmıyorum	162	28.60%
Kararsızım	122	21.50%

Bu sonuçlar, katılımcıların yarısının (%49.90) dijital mecralardan alınan din eğitiminin hayatlarında dini bir farkındalık oluşturduğuna inandığını göstermektedir. Diğer taraftan, %28.60’lık bir kesim dijital mecralardan alınan din eğitiminin hayatlarında dini bir farkındalık oluşturmadığını belirtmiştir. Kararsız olanların oranı (%21.50), bu konuda net bir görüşe sahip olmayan veya dijital eğitimin etkilerini farklı şekillerde deneyimleyen kişileri yansıtmaktadır.

7.28. Dijital Mecralardaki Diğer Dinler ile İlgili Dini Araştırma Üzerine Katılımcı Görüşleri

“Diğer dinlerle ilgili dini araştırmalarım dijital araçlarla artmaktadır” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 32: Dijital Mecralardaki Diğer Dinler ile İlgili Dini Araştırma Üzerine Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	305	53.80%
Katılmıyorum	160	28.20%
Kararsızım	102	18.00%

Bu verilere göre, katılımcıların çoğunluğu (%53.80) diğer dinlerle ilgili dini araştırmalarını dijital araçlar kullanarak artırdıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, %28.20’lik bir kesim bu görüşe katılmıyor ve %18.00’lik bir kesim ise kararsız durumdadır.

7.29. Pandemi Süreci Sonrası Dijital Araçlardan Dini Öğrenme Eğilimine İlişkin Araştırmada Katılımcı Görüşleri

“Pandemi süreci ve sonrasında dijital araçlardan din eğitimi alınabileceği kanaatim olumlu yönde gelişti” sorusuna verilen yanıtların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 33: Pandemi Süreci Sonrası Dijital Araçlardan Dini Öğrenme Eğilimine İlişkin Araştırmada Katılımcı Görüşleri Tablosu

Cevap	Sayı	Oran (%)
Katılıyorum	291	51.30%
Katılmıyorum	140	24.70%
Kararsızım	136	24.00%

Bu verilere göre, katılımcıların çoğunluğu (%51.30) pandemi süreci ve sonrasında dijital araçlarla din eğitimi almanın mümkün olduğu ve bu konudaki kanaatlerinin olumlu yönde geliştiği görüşünü paylaşmıştır. Bununla birlikte, %24.70'lük bir kesim bu görüşe katılmıyor ve %24.00'lik bir kesim ise kararsız durumdadır.

Sonuç

Bu araştırma kapsamında yapılan ankete 567 kişi katılım sağlamıştır. Elde edilen bulgular göstermektedir ki, dijital araçların din eğitimi sürecinde kullanılması giderek artmaktadır. Araştırma sonuçları, dijital teknolojinin, bilgiye erişimi kolaylaştırma ve dini öğrenmeye ilişkin bilgi edinme süreçlerini zenginleştirdiğini göstermektedir. İnternetin yaygınlaşması ve dijital platformlarda çeşitli dini içeriklerin erişilebilirliği, dijital ortamın, dini bilgi ve eğitimin yayılmasında ve çeşitlenmesinde etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, dijital araçların dini bilgilendirme ve eğitim süreçlerindeki rolünün derinlemesine anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

567 katılımcı üzerinden yapılan demografik analizler, katılımcıların geniş bir mesleki ve sosyoekonomik çeşitliliği temsil ettiğini göstermektedir. Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar, katılımcıların dijital iletişim araçlarına yönelik yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. Özellikle, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%84.13), dijital iletişim araçlarını etkili bir şekilde kullanabildiklerini belirtmiştir. Söz konusu sonuç, modern teknolojik araçların kullanımının yaygınlaşması ve bireylerin bu araçları günlük yaşamlarında sıklıkla kullanmalarının bir sonucu olabilir. Katılımcıların bu araçları kullanma konusundaki yetkinlikleri, onların dijital dünyada rahat hareket edebilmelerini ve çeşitli bilgilere kolayca erişebilmelerini sağlamaktadır.

Katılımcıların %88.54'ü dijital iletişim araçlarıyla faydalı bilgileri nasıl bulabileceklerini bildiklerini ifade etmiştir. Bu oran, katılımcıların sadece dijital araçları rahat kullanmakla kalmadıklarını, aynı zamanda bu araçlar vasıtasıyla verimli bilgi araştırması yaptıkları ve gerekli bilgilere ulaşabildikleri konusunda da fikir vermektedir. Bu durum, dijital bilgi erişimi ve yönetimi konusunda bireylerin yeteneklerinin ve bilinç düzeylerinin arttığına işaret etmektedir. Günümüzde, internet ve dijital platformlar, bilgiye erişimin ana kanallarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, katılımcıların bu araçları etkili bir şekilde kullanarak faydalı bilgiye ulaşma yetenekleri, dijital çağda bilgiye erişimin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, katılımcıların dijital dünyada kendilerini güvende hissetmelerinin yanı sıra, dijital araçları kullanarak bilgi edinme ve işleme konusunda da etkin olduklarını ortaya koymaktadır. Bu, özellikle bilgi çağında bireylerin dijital okuryazarlık seviyelerinin artışı ve teknolojiye uyumunun ne derece başarılı olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların %58.91'i, dijital iletişim araçlarını kullanarak dinlerini öğrendiklerini belirtmiştir. Söz konusu oran, dijital platformların din eğitimi açısından önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Diğer yandan katılımcıların %79.37'si sosyal medya platformlarını din öğrenimi için tercih etmediklerini belirtmiştir. Bu oran, sosyal medyanın din eğitimi için ideal bir kaynak olarak görülmediğini göstermektedir. Bu bulgular, dijital iletişim araçlarının din eğitimi konusunda önemli bir kaynak olduğunu, ancak sosyal medya platformlarının bu amaç için tercih edilmediğini ortaya koymaktadır, bu da din eğitimi için kullanılan dijital araçların seçiminde dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir.

Katılımcıların %73.22'si dijital araçlarla dini bilgileri edinmeyi faydalı bulduklarını ifade etmiştir. Buradan çıkarılacak sonuç dijital platformların din eğitiminde etkili bir araç olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Ancak, katılımcıların yaklaşık %44.09'u dijital iletişim araçları ile sunulan dini öğrenme seçeneklerini yeterli bulmadıklarını belirtmiştir. Bu da mevcut dijital dini eğitim araçlarının iyileştirilmesi gerektiği şeklinde değerlendirilebilir.

Katılımcıların %40.06'sı dijital mecralarda elde edilen dini bilgileri güvenilir bulmadıklarını ifade etmiştir. Bu, dijital ortamda sunulan dini bilgilere karşı bir güvensizlik ve dini içeriklerin doğruluğu, kaynakları ve sunumu konusunda endişeler olduğuna işaret etmektedir. Buna karşın, %22.06'lık bir grup dijital mecralardaki dini bilgileri güvenilir bulduğunu belirtmiş, bu da dijital platformların bazı katılımcılar tarafından güvenilir bir kaynak olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%49.38) din eğitimi için dijital medya araçlarını düzenli olarak takip ettiğini ifade etmiştir. Söz konusu oran, dijital medya araçlarının din öğrenimi için bir kaynak olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%69.49), dijital mecralardan öğrendikleri dini bilgileri farklı dijital kanallardan teyit ettiklerini belirtmiştir. Bu, dijital ortamda bilgi doğrulamanın önemine işaret eder ve katılımcıların dini bilgiler konusunda dikkatli ve eleştirel bir yaklaşım sergilediği anlamına gelir.

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%47.97) dijital mecraları vaaz ve sohbet dinlemek için kullandığını, fakat %73.37'si düzenli olarak uzaktan din eğitimi programlarına katılmadığını belirtmiştir. Bu, din öğrenimi için dijital platformların seçici bir şekilde kullanıldığına işaret etmektedir. Bazı katılımcılar, vaaz ve sohbetler gibi belirli içerik türlerini çevrimiçi platformlarda takip etmeyi tercih ederken, düzenli ve formalize edilmiş uzaktan eğitim programlarına daha az ilgi gösteriyor olabilirler.

Katılımcıların çoğunluğu (%62.52), dijital platformlardaki bilgi kirliliği nedeniyle bu mecralarda sunulan din eğitimine güvenmekte zorlandığını ifade etmiştir. Bu da internet ve diğer dijital ortamlardaki bilgi fazlalığı ve kalite kontrolünün eksikliği nedeniyle kullanıcıların karşılaştığı bir zorluk olabilir. Bilgi kirliliği, yanlış veya yanıltıcı bilgilerin yaygınlaşmasına yol açabilir, sonucunda da kullanıcıların dijital ortamlardaki dini içeriklere olan güvenini azaltabilir.

Katılımcıların %63.00'ü dini bilgi edinme sürecinde belirli ve tanıdık web sitelerini tercih ettiğini belirtmiştir. Söz konusu oran, kullanıcıların bilgi kalitesine ve güvenilirliğine önem verdiklerini ve tanıdık, güvenilir kaynaklara yönelmeyi tercih ettiklerini gösterir. Bu yaklaşım, dijital ortamda bilgi doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak adına kullanıcıların daha seçici ve dikkatli davrandıklarına işaret etmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, katılımcıların yarısının (%49.90) dijital mecralardan alınan din eğitiminin hayatlarında dini bir farkındalık oluşturduğuna inandıklarını göstermesidir. Bu, dijital platformların din eğitimi ve dini rehberlik alanında etkili olabileceğini ve kullanıcıların bu tür içeriklerden manevi veya dini anlamda fayda görebileceklerini ortaya koyabilir.

Bu sonuçlar genel olarak, katılımcıların dijital araçları din eğitimi ve dini rehberlik amacıyla nasıl kullandıklarını, bu süreçteki algılarını, tercihlerini ve güven düzeylerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Dijital platformların din eğitimi ve bilgilendirme alanında önemli bir rol oynadığı açık olmakla birlikte, katılımcıların güvenilirlik, içerik kalitesi ve erişilebilirlik konularında belirgin endişeler taşıdıklarını da göstermektedir. Bu durum, dijital platformlarda sunulan dini içeriklerin niteliğinin ve güvenilirliğinin artırılması gerektiğini ve kullanıcıların bu içeriklere yönelik seçiciliğinin ve eleştirel yaklaşımının önemini vurgulamaktadır.

Dijital din eğitiminin ve araştırmalarının gelecekteki gelişimi, bu araçların daha kapsayıcı, erişilebilir ve güvenilir hale getirilmesiyle yakından ilişkilidir. Din eğitimi materyallerinin dijital ortamda sunulması, daha geniş bir kitleye ulaşma

---

potansiyeline sahiptir, ancak bu süreçte teknolojik engellerin ve içerik kalitesinin dikkate alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, dijital araçların din eğitimi ve dini araştırmalarda önemli bir rol oynadığını ve gelecekte bu rolün artarak devam edeceğini ortaya koymaktadır. Bu araçların kullanımı ve etkililiği konusunda bireysel farklılıklar ve mevcut zorluklar göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital din eğitimi ve araştırmalarının daha etkili, erişilebilir ve kapsayıcı hale getirilmesi için yapılan çalışmalar, bu alandaki gelişmelerin temelini oluşturacaktır. Bu nedenle, teknolojik yenilikler ve pedagojik stratejiler, din eğitiminin dijital dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır.

Kaynakça/References

- Ardıç, Ebru - Altun, Adnan. "Dijital Çağın Öğreneni". *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 1/1 (Aralık 2017), 12-30.
- Bozkurt, Aras vd. "Dijital Bilgi Çağı: Dijital Toplum, Dijital Dönüşüm, Dijital Eğitim ve Dijital Yeterlilikler". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 7/2 (Nisan 2021), 35-63. <https://doi.org/10.51948/auad.911584>
- Bozkurt, Ayşe. *Türkiye'de E-Devlet Uygulamaları ve Dijitalleşme*. Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Cabı, Emine. "Attitude Scale For Digital Technology". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/3 (Temmuz 2016), 1229-1244.
- Çallı, İbrahim vd. "Sakarya Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği". *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3 (Mayıs 2014).
- Demir, İsmail. "Dijitalleşen Dünyada Din Eğitiminin yeri". *The Journal of Academic Social Sciences* 15/14 (Haziran 2022), 207-216.
- Kahramanoğlu, Recep - Döş, Bülent. *Eğitime Tarihsel, Teknolojik ve Yönetimsel Yaklaşımlar*. ed. Mustafa Talas vd. Ankara: İKSAD Yayınevi, 2021.
- Düzcan, Şeyma. *Popüler Kültür Bağlamında Sosyal Medya ve Din: Sözler Köşkü Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Gümrükçüoğlu, Süleyman. "Görsel Medya ve Din Eğitimi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* 20/1 (2022), 47-64.
- Günüç, Selim. "Dijital Yerlilerde Çalışan Bellek ve Çoklu Görev". *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. ed. Zülfü Genç. 28-34. Elazığ: Fırat Üniversitesi, 2011.
- İltuş, Cüveyriye. "Din Eğitiminde Dijital Mecraların Kullanımı". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 8/3 (Temmuz 2021), 523-532.
- Karabulut, Burak. "Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler". *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute* 21 (2015), 11-23.
- Karasar, Şahin. "Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri -İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim-". *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 3/4 (Ekim 2004), 117-125.
- Küçükcan, Talip. "Dini Yayıncılıkta İnternet (Sanal Dini İletişim Açısından Yeni Alanlar ve Yeni Stratejiler)". *II. Uluslararası Dini Yayınlar Kongresi*. ed. Mustafa Yeşilyurt. 211-212. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2004.

-
- RDM, Recro Digital Marketing. Dijital 2021 Ekim Küresel İstatistik Raporu, Erişim 10 Ocak 2024. <https://recrodigital.com/dijital-2021-ekim-kuresel-istatistik-raporu/>
- Şahin, Türker - Çavuş, Nadire. "Education in the Digital Age: Technological Trends in Anatomy Education". *Folklor/Edebiyat* 25/97 (Eylül 2019), 31-46. <https://doi.org/10.22559/folklor.925>
- Sürer, Ali Gökhan. "Eğitimde Dijitalleşme Çağı". *Kapadokya Eğitim Dergisi* 1/1 (Haziran 2020), 28-34.
- Şahin, Mehmet Can. "Yeni Binyılın Öğrencileri'nin Özellikleri". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (2009), 155-172.
- Şahinaslan, Önder. "Yeni Nesil Teknolojiler". *Dijital Dönüşüm*. ed. Gonca Telli - Samet Aydın. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi, 2020.
- Talan, Tarık (ed.). *Eğitimde Dijitalleşme ve Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Efe Akademi, 2021.
- Taşkıran, Ayşe. "Dijital Çağda Yükseköğretim". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 3/1 (Ocak 2017), 96-109.
- Trocholepczy, Bernd. "Dijital Medya ve Din Eğitimi: Ayrı Dünyalar?" *Çocuk ve Medeniyet* 6/12 (Aralık 2021), 183-196.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022" Erişim 15 Ocak 2024. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)

